

SİNEK AZABI*

ELIAS CANETTI, (Ruşuk, 1905 – Zürih, 1994) İspanya’dan göç eden Sefarad Yahudisi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Öğrenimini Zürih ve Frankfurt’ta tamamladıktan sonra Viyana’ya dönüp Doęa Bilimleri ve Felsefe bölümlerinde doktora yaptı. Ardından, yazarlığa yönelindi ve 26 yaşımda başıyapıtı sayılan *K rleşme*’yi kaleme aldı. Kitlelerin psikolojisini ona yabancı birinin bakış açısından anlatan roman, dönemin Nazi Almanyası’nda yasaklandı ve ancak 1960’lardan sonra keşfedilebildi. Canetti, 1938’de Avusturya’nın ilhakından sonra Londra’ya, ardından Zürih’e taşındı. İkinci Dünya Savaşı dahil tarihin en büyük kitlesel eylemlerine tanıklık etmiş olması onu kitle ve iktidar ilişkileri üzerine düşünmeye ve yazmaya y nelitti. Bu düşüncelerinin sonucu olarak 1960’ta *Kitle ve İktidar* isimli incelemesini tamamladı. Çocukluk ve gençlik yıllarına ve daha sonraki yaşamının bir bölümüne dair anılarını *Kurtarılmış Dil, Kulaktaki Meşale* ve *Gözlerin Oyunu* adlı üç kitapta anlattı. 1981’de Nobel Edebiyat  d l ’ne layık görüldü. Ömrünün büyük bir kısmını İngiltere’de geçirdi. Eserlerini Almanca kaleme aldı.

Canetti’nin *Soylu Sınıfın Sonbaharı: İngiltere Yılları* ( ev. Veysel Atayman, 2010), *Hayvanlar  zerine* ( ev. Levent Konca, 2014), *K rleşme* ( ev. Ahmet Cemal, 2015), *İnsanın Taşrası* ( ev. Ahmet Cemal, 2015), *Saatin Gizli Yüreęi* ( ev. Ahmet Cemal, 2015), *Marakeş’te Sesler* ( ev. Kamuran Şipal, 2015) ve *Sözcüklerin Bilinci* ( ev. Ahmet Cemal, 2015) adlı eserleri yayınevimiz tarafından yayınlanmıştır. Yazarın tüm kitapları yayınevimiz tarafından yayınlanacaktır.

*SEL YAYINCILIK / DENEME

*SEL YAYINCILIK

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK:889
ISBN 978-975-570-

SİNEK AZABI

Elias Canetti

Deneme

Türkçesi: Necati Aça

Özgün Adı:

Die Fliegenpein. Aufzeichnungen

© Elias Canetti, 1992 (The heirs of Elias Canetti, 1994)

© Carl Hanser Verlag München ve Kalem Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Bülent Doğan

Yayına hazırlayan: Mısra Gökyıldız

Kapak tasarımı ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Kasım, 2017

Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Elias Canetti

Sinek Azabı

Türkçesi: Necati Aça

Deneme

Her zaman için dünyaya seve seve gelmek isterdi, tekrar ve tekrar, mümkünse her seferinde kalıcı olarak.

İnsan sevdiklerine dair çok şey bilir. Ama yine de bildiklerine inanmaz.

Bildiğim en aşağılık duygu, ezilenlere karşı duyulan tiksintidir; bu tiksinti ezilenlerin niteliklerinden yola çıkarak ezilmişliklerini mazur göstermeyi gerektirir. Pek yüce ve dürüst filozoflar bu duygudan uzak değildir.

İnsanlara yüce gönüllülük aşılamaya çalışıyor. Ama insanlar yalnızca büyükleniyor.

Tanrı'nın iyi olduğunu düşünen pek çoğumuz, en büyük alçaklar gibi davranmaktan çekinmiyoruz.

Kendisine bildik tüm talepleri yöneltti, ama yabancı bir dilde.

Dikkatli insanları sevmek zordur, ama dikkatlerinin her şeyi yanlış yapmalarına yol açtığını görünce başka.

Kuşlar hep birlikte Afrika'ya uçarken dans eder. Bizim ritimlerimizden daha zarif ve daha zengin olan ritimleri, kanat çırpışlarından gelir. Ayaklarını yere vurmaz, ama havayı döverler. Hava onlara dosttur. Oysa yer bizden nefret eder.

O bir *tekerlek* kadar zeki.

Hiçbir yazı insanın kendini hakikaten açığa vurabileceği kadar gizli değildir.

Müzik aletlerinin adları başlı başına sihirlidir. Başka hiçbir şeyi adlandırmamış olsaydık bile kendimize hayret etmemiz için bu yeterdi.

Hiçbir becerisi olmayan insanları seve seve metheder, ama yetenekli birini gördüğünde tedbiri elden bırakmaz.

Arkadaşlarını tutuşturmak, sonra da onları cayır cayır yanmaya terk etmek... şair için ne kadar korkunç ve ne kadar da doğal bir şey!

Tekrar tiksintisi sadece Hint dinlerine girebilmiştir, o da, tekrarın tarifsiz taşkınlığına başka hiçbir halkın deneyimlemediği kadar maruz kaldıktan sonra.

Tanrı'ya çaktırmadan uzun yıllar yaşamayı ummuştu.

İnsanlar bir şairi sırf zamanı israf ettiği için sever. Şair zaman konusunda tasarrufa gider gitmez de ona sıradanmış gibi davranırlar.

Sen, ölümden sonra *görmeyeceğin* her şeyden korkuyorsun.

O kadın için kalbini bir limon gibi sıkıp çıkardı. Fakat kadını, limonun üzerine dilinden şeker gibi laflar dökülen diğer adam kazandı.

Adam o kadar uysal ki, dün kiminle pazarlık ettiğini dahi unuttuyor.

Kendi gölgesi bile ona sıklıkla ağır geliyor.

Bilgimizdeki boşluklar gezinip duruyor.

Kadın, hırsına göre fazla kısa: Erişebildiği hiçbir şey yok.

En zoru, cimrinin ölümsüzleşmesidir.

Mideye indirilmemiş hayvanlar da ölümlerin arasında sayılabilir.

Hayvanlar kafamızda eski güçlerine kavuşmalı, tıpkı boyunduruk altına alınmalarından önceki gibi.

Daha sade ol – öyle konuşuyorsun ki, sanki seçilip gönderilmişsin. Bırak üstünlüğün mahmuzlarını, in aşağı önümüzdeki üç bin yılın fiyakalı atından, yaşayabildiğin kadar yaşa, zaten içinde var olmadığın bir zamanın içine gireceğim diye uğraşma, bırak amaçları uykuda kalsın, adını unut, kendini unut, ölümünü unut!

Onun umutsuzlukları bana göre fazla dakik.

Adam o kadar kötü ki, kendi kulağı bile dilinden korkuyor.

Kanaatlerini parçalarına ayırıp tekrar birleştirebiliyor.

Sevdiği insanları ayrı ayrı yıldızlarda iskân etmeyi çok istiyor.

Bazıları o kadar alçak ki, insan paylayamıyor bile. Bunlarda hitap etmeye degecek tek bir maske dahi bulamazsınız.

Çok az insan tanıyan birisi, çok geçmeden sadece iblisleri tanıyacaktır.

Yüz bin yıl önce yaygın olan ifadeler.

Yirmi çeşit suratla gülüyordu ve her seferinde farklı biriydi; dostça gülüyordu, düşmanca gülüyordu, söz veriyordu, oyalıyordu, reddediyordu, ihanet ediyordu, ama insanlar hepsinden memnundu, çünkü kalan yüzler deniz yüzeyinin hemen altındaymış gibi ışıldıyordu ve yüzeye çıkmalarını beklemek de güzeldi.

Güvensizliğin arttığı zamanlarda, iyi tanıdığımız ya da en son görüştüğümüz insanları gizemli ve tehlikeli karakterlere çeviririz: en kötü niyetlerin rehberliğindeki bu karakterlerin ağzından sinsi ve zararlı olmayan hiçbir şey çıkmaz. İnsan onlara sert cevaplar verir. Ama onların karşılığı daha da sert olur. Bütün amaçları insanı giderek kızdırmaktır, ta ki öfke ve korku yüzünden insan her türlü sağduyuyu bir yana bırakıp, onların şeytaniliğe varan en kötü özelliklerini gözlerinin önüne getirinceye kadar. Bazen bu karakterlerin rengi atar, hatta bazen belki bir süreliğine ölü numarası yaparlar. Ama sonra ansızın yine saldırırlar, özellikle arkadan saldırmayı çok severler. İnsan onlarla sonu gelmeyen diyaloglara saplanıp kalır. İnsanı hep anlıyorlardır, insan da onları anlıyordur hep, bütün düşmanlık içinde her şey kristal berraklığındadır. Belki de bu karakterler insanı yiyip bitirmek istiyordur. İnsanın en fazla tehdit altında olan yeri, bu karakterlere en yakın olan yerdir. İnsan elini çabucak geri çeker, karaciğerini gizler, bir yandan dilini içine çekerken, diğer yandan da bu dille öfkeli öfkeli konuşmaya devam eder. Bu düşman karakterin anahatlarını, başkasına karşı duyduğu ve aynı şekilde başkasından gördüğü nefret belirler. Fakat bu düşman dişlerini her yere geçiremez, çünkü sana bağımlılığı tarafından tuhaf bir biçimde kısıtlanmıştır. Ortaya çıkışı dumanınki gibi olmuştur ve tıpkı duman gibi öteye beriye üflenebilir: Titrer, kabarıyor, omurgalı da değildir. Bazen de onun, henüz denizin dibinde yaşadığımız ve şekilsiz canlıların insafına kaldığımız zamanın bir hatırası olduğunu düşünürüm.

Fakat bu hayali figüre adını veren gerçek insan karşımıza çıkar çıkmaz, figür hiç olur gider, işte o an için sevinir ve rahatlar.

İnsanları yaratmak yerine *bulmuş* olan bir Tanrı.

Aşırı manevi tecrübenin meyve vermesi daha uzun sürer; insan cezasını çekmeden öğrenemez, öğrenilen şey yavaş unutulur, ama sadece unutulmuş olan yeni yollar açmaya uygundur.

Ondan asla düşünür olmaz: söylediği şeyleri nadiren tekrarlıyor.

Adlandırmak, insanın büyük ve ciddi tesellisidir.

Hayvanların her nefes verişte yeni ve duyulmadık sözcükler çıkarması beklenir.

Resimleri üzerine suçlayıcılık örtüsü çekiyor.

Dile hâlâ kırılmış değilim: tekniğin muzaffer canavarı dilin onunun bir kısmını ona geri verdi.

Başarı tecrübenin ancak en küçük kısmıdır.

Hafızası ondan nefret ediyor, ne zaman çenesini kapalı tutması gerekse, hafızası hep o an devreye giriyor.

Bir adam, haksız yere ondan önce ölmüş olanların hepsini çağırır ve onlara şahsen ne kadar becerikli, yanılmaz ve cingöz olduğuna dair vaaz verir.

Sarı mısırın tepesine binmiş kargalar o mısıra yaşam duygusunu en şiddetli haliyle tattırır.